

del nom del formidable congost mallorquí, *Torrent de Pareis* (Masc. 4B10), que vaig publicar ja en el *DECat.* vi, 260b58ss., i en el v. i, p. 212. *Parais* es tornà *Parèis* amb el retrocès d'accent en hiatus, que és normal en la nostra fonètica, i a Mallorca més que enlloc: *deia / dèia, reia / rèia, feia, duia* etc., mall. *rèim* (per *raim, dejm, dejs < deim, deits*. La pron. popular és *peràis* (oït a Es Guix de Lluc, xlii, 6.22) o *parèis* (a St. Vicent de Pollença, 1b.32,34). Ja es llegeix amb la grafia moderna «*Torrent de Pareys*» en doc. de 1569 (Mateu Rotger, *Nra. Sra. de Lluch*, p. 118), i en les obres clàssiques: «esa enorme hendidura (del *Gorc Blau*) --- continúa --- sirviendo de holgado cauce al Torrente de *Pareys* --- al juntarse en el sitio llamado *Entreforc* con otro que baja de Lluch, siguiendo hasta el mar por el trecho de una legua» (Quadrado-Piferrer, *Islas Baleares*, p. 1027). És clar que coincidint amb la forma mallorquina de l'adj. parell (*parə̀*), aviat intervingué l'etim. pop., i així historiadors recents ho escriuen *Parells* (Binimelis, Furió) (V. les nostres cites) i *AlcM.* I alguns altres n'han donat rebuscades explicacions semàntiques. Però la meua tesi ha estat acceptada per un jutge més crític: Miquel Dolç, en la seva recensió del nostre vol. i, *La Vanguardia* (20-x-1989).¹

L'explicació semàntica pot ser, com dèiem, per comparació amb un lloc fondo com la sentina de la nau; o per antífrasi de 'lloc infernal': o una mica això, i molt per comparació amb un formidable cementiri (*I*) (acc. documentada des del S. xiv), on s'estimben tants animals i fins persones que s'hi atansin.

El *Parais* o *Paradis* apareix molt repetit en la nostra Toponímia. A Mallorca mateix es documenta un rafal de *Prell* «a la orilla del Camino de Sineu», any 1401 (Quadrado, *Tor. y Ciud.*, p. 261), on ja deu haver-hi la ultracorrecció *-ell* per *-eys* (del copista o de l'edició). Sovint constatem que és també en llocs pregons, on eren antics fossars. A la Vall d'Àssua la «*Llau de Parais*» (*llau* 'coma fonda') ja en el Capbreu de 1645 (P^o 10 i 11), avui hi anota lo *parais* o es *paraísois*, damut Rialb (xxxii, 162.4). A diversos paratges de la Cat. Nord: el Gorg del *mal pradís* a la ribera de Mosset (xxv, 197, 200); la Coma de P. que baixa d'Arboçols a desembocar a Marqueixanes, afl. de la Tet és quasi tan engorjada i penyalosa com el Torrent mallorquí: oït *pardís* allà, *pradís* ací (xxvii, 32.33, xiv, 194); ja Alart, *Bu. So. Agr. PyrOr.* x, 69 i l'*InuLC* en dóna molta documentació medieval. 1292: «las commas de *Paradis*»; i d'altres docs. de 1292: «*Partis* --- loco vocato a *Padaris*, afr. cum *coma del Pararis*»; en doc. de Marcèvol, 1386: la vinya de Coma de *Paradis* a Vinça; 1049: «que est in *Paravis*» a Cornellà de Bercol. En el Solsonès: *Parais* en un doc. de 1057 que lleigeixo a l'Arx. de Solsona. Correspon a «Lo Racó de *Paradis*» que anoto a Llanera

(xvi, 133.41); Font del *Paradis* (C.A. Torras, *Pir. Ca.* viii, 114); *S.C. Paradis*, a l'esq. de la R^a. de Vallmanya entre els termes de Pinós i de Salo ('19x'52, segons el m. de Baraut, *Lo Miracle*). València: *El Parais* pda. del Real de Montroi (xxx, 157.20), *Parais* pda. de Benissoda (*GGRV Val.* 1147).

En fi crec que tingué un origen semblant el *Vall-paradis* de la ciutat de Terrassa notable per les seves antigues basíliques, amb llur sagrera, i fossar.

¹ Notem que si fos 'pars, parelles', es diria Tnt. dels Parells i sempre s'ha dit sense article.

PARANXET

Partida de terres i antic despoblada de la Ribera del Xúquer, te. de Massalavés, prop d'Alzira. Recollit avui a Massalavés amb la pron. *parançet* (xxxii, 78.11). Sarthou (*GGRV*ii, 100) l'anomena *Paranchet*, i SSiv. 332 (amb la grafia ultracorrecta d'apitxat) *Paranget*.

MENCIONS ANT. 1244 i 1248, en el *Rept.* en pasatges on el ms. és de lectura imprecisa i difícil. «Martino de *Carocastillo*, domos de Aljecira qui fuerunt de Azmet Abinçuleyma et ortum prop de Niort, et 3 jovatas terre in *P<a>rançetum*» (puntuelles lletres quasi il·legibles) (Bof. 362.2; facs. Ribera, 239.1f.) (don. datada febrer, 1244). Quatre anys més tard reitera al mateix Martín de *Carcasteillo*: «domos de Aljazure et ortum, et 3 jo. terrae in *Prächet...*» (fi de línia). Bof. llegí malament *Protenxet* i *Pranchet*; però en el facs. veig *pranxetum* a desgrat de l'ambigüitat, que sobretot és gran en el primer pasatge.

1267: «donaciones que hizo el difunto Eximino Pérez de Arenós en la villa de Alzira, y de cuatro yugodas de tierra en el almarjal de *Paranchepo*, term. de la misma» (Mtz.Fdo. *Doc.Val.ACA* i, 720); 1804: *Paranguet* (*GGRV*, p. 921) (llegiu *Paranget*, pron. *parançet*).

ETIM. Les informacions de font escrita, sobretot per llurs errors i imperfeccions «ortogràfiques» [sic, immo *cacographical!*], donen peu a diverses conjectures, que de moment exposaré sense dubtes.

A) Nom derivat o relacionat amb *parança* 'parany per caçar o pescar', mot especialment vivaç en terra val., i també existent localment en cast. *paranza*: en català ben documentat des del S. xiv, en què ja Eiximenis l'usa, amb clara i comprensible extensió figurada, prevenint els Jurats de València contra insídies, comparables a les *parances* de l'aranya per agafar mosques: jo dono testimoni de *parances* per a tords o pardalets, des de la Jana del Maestrat i Cervera del Maestre fins a Casinos i Pobla de Vallbona (*DECat.*vi, 265b27-45); en textos i parlars castellans, des de 1474 (*DECH*iv, 394a9-13). El canvi de -R- en